

RINNAKKAISTALLENNETTU ARTIKKELI.

Alkuperäinen julkaistu:

Kättilölehti 6/2021.

Viittaa alkuperäiseen.

Kättilön urapolkuja

Elina Botha

Opiskelijat ja opettaminen: syyt miksi olen olemassa

Haastattelua tehdessä Elina Botha tarkkailee samalla yhtätoista koiranpentua. Koiraemon synnytyksessä avustaminen sujui kättilöltä luontevasti ja toisen nisäksälajin luontaista äitiyttä on ollut koskettavaa seurata. Elina muistelee kokeneensa vahvaa kutsumusta naisten ja lasten auttamiseen jo omassa lapsuudessaan. ”Jos nainen voi yhteiskunnassa hyvin, se ratkaisee monta asiaa” hän toteaa. Hän toimi aktiivisesti Punaisen ristin ensiapuryhmissä koko nuoruutensa ja ensihoitajaksi kouluttautuminen oli vahvasti mielessä ammattia valitessa. Elina oli asunut lapsuuden perheensä kanssa Ruotsissa ja hakeutui lukion jälkeen länsinaapuriin sairaanhoitajakoulutukseen. Kaipuu Suomeen sai hänet kuitenkin palaamaan kotimaahan kesken opintojen. Savonlinnan terveydenhuolto-oppilaitoksen seuraava alkava koulutus oli kättilö, ja sitä kautta Elinasta tuli kättilöopiskelija.

Kättilö-terveydenhoitaja-sairaanhoitaja

Osan kättilötyön harjoittelusta Elina toteutti Operaatio Mobilisaation lähetyslaivalla Kaakkois-Aasiassa. Tältä laivamatkalta löytyi myös rakkaus, kun eteläafrikkalainen Louis valloitti Elinan sydämen. Kättilöksi Elina valmistui vuonna 2000 ja samana vuonna syntyi perheen esikoinen. Vuosituhannen vaihteessa kättilöiden työllistyminen oli lähes mahdotonta, joten Elina jatkoi jo tutuksi tulleessa oppilaitoksessa terveydenhoitajan opintoja. Savonlinnan terveydenhuolto-oppilaitos oli ammattikorkeakoulu-uudistuksen myötä muuttunut Mikkelin ammattikorkeakouluksi. Puolentoista vuoden lisäopintojen jälkeen kättilö ja terveydenhoitaja Elina työskenteli pari vuotta kotisairaanhoitajana.

Kättilön työkentälle Elina pääsi muutamia vuosia valmistumisensa jälkeen, kun hän aloitti IVF-kättilön työssä Lappeenrannan Felicitas-klinikalla. Asiakkaiden ohjaus ja pitkät hoitosuhteet olivat parasta tässä työssä. Kolmannen lapsen synnyttyä vuonna 2006 Elina naurahtaa halunneensa ”vähän jännitystä elämään” ja perhe muutti vuodeksi Elinan miehen kotimaahan Etelä-Afrikkaan. Tämä vuosi tarjosi unohtumattomia kokemuksia ja elämyksiä. Suomeen palattuaan Elina jatkoi Felicitas-klinikalla, mutta alkoi kokea jonkinasteista levottomuutta työuransa osalta. Levottomuuteen vastauksena oli hieman yllättäenkin saatu kättilön virka Etelä-Karjalan keskussairaalaan Lappeenrannasta vuonna 2009. Elina työskenteli kättilönä sekä lapsivuodeosastolla että naistentautien osastolla. Työ sairaalassa ei kuitenkaan antanut Elinan toteuttaa itseään, sillä synnytyssairaalan lyhyet hoitosuhteet eivät tarjonneet mahdollisuutta hoidon ja ohjauksen jatkuvuuteen. Elina koki turhautuvansa asiakaskunnan jatkuvaan vaihtuvuuteen, ja kolmivuorotyö itsessään ei hänelle sopinut.

Rohkeita ratkaisuja

Elina ehti jo harkita totaalista alanvaihtoa mielessään kauppatieteen opinnot, kunnes ajatus opettajaksi hakeutumisesta syntyi. ”Kättilön työssäkin parasta on ollut opetus ja ohjaus. Se oli niin hienoa nähdä, kun vanhempi oppi jonkin uuden taidon tai oivalsi jotain uutta”, Elina kuvaa intohimoaan. Hän haki Tampereen yliopiston hoitotieteen laitokselle opettajalinjalle. Perhe päätti muuttaa Tampereelle, mikäli opiskelupaikka avautuisi. ”Siinä kävi sitten niin, että taidettiin jo myydä talo ennen kuin valinnat julkistettiin”, Elina

muistelee nauraen. Valintatulokset melkein unohtuivat erään kiireisen yövuoron jälkeen, mutta oma nimi löytyi kuin löytyikin listalta ja niin Bothan perhe muutti Lappeenrannasta Tampereelle kesällä 2010.

Ensimmäisen vuoden opintojen jälkeen Elina aloitti Tampereen ammattikorkeakoulussa päätoimisena tuntiopettajana englanninkielisessä sairaanhoitajakoulutuksessa. Hän opetti äitiys- ja naisen hoitotyötä sekä sairaanhoidon peruskursseja. ”Tiesin heti, että olen unelmieni ammatissa – kaikki palat loksahivat kohdalleen” Elina kertoo. Opettajan työ motivoi myös etenemään vauhdilla opinnoissa ja terveystieteen maisterin tutkinto valmistui vuonna 2013, vain kahden ja puolen vuoden opiskelun jälkeen. Nopeaa valmistumista tuki oman motivaation lisäksi muun muassa yliopistonlehtori Anna Liisa Aholta valmiina saatu aineisto pro gradu -tutkielmaa varten. Gradussaan Elina tarkasteli vanhempien kokemuksia ryhmävertaistuesta lapsen kuoleman jälkeen.

Ei tutkinnon vaan tutkimuksen takia

Maisterina Elina sai useampaan kertaan kuulla tiedusteluja siitä, milloin aikoo tehdä väitöskirjan. Hän koki kyselyt lähinnä ärsyttävänä, ikään kuin jotain vielä puuttuisi täydellisyydestä. Tohtoriopintoihin hän hakeutui vuonna 2016; ei siksi, että olisi tavoitellut tohtorin tutkintoa, vaan tarpeesta tuottaa näyttöä Happiest Baby -menetelmästä. Tähän itkuisen vauvan rauhoittelumenetelmään hän tutustui odottaessaan kolmatta lastaan. Tunnetun televisiopsykologi Dr. Philin studiossa oli vieraana lastenlääkäri, joka sai täyttää kurkkua huutavat kaksosvauvat hiljenemään kuin taikaiskusta. Elina ryhtyi siltä istumalta ottamaan asiasta tarkemmin selvää ja kokeili menetelmää ensin omalla lapsellaan ja sitten kättilön työssään. Vaikka Elina huomasi menetelmän toimivan käytännössä, varsinaista tutkimusnäyttöä siitä ei ollut.

Mikä ihmeen leppoisa tahti?

Saatuana opinto-oikeuden tohtorintutkintoon Tampereen yliopistossa Elina ei aikonut pitää kiirettä. ”Kurssi silloin, toinen tällöin, tässä kestää ainakin 10 vuotta”, hän muistelee ajatelleensa kiireisen opettajantyön keskellä. Pientä viivytystaistelua Elina sai ylläpidettyä vuoden verran hakiessaan erilaisia rahoituksia. Sitten hän päätti, että rahoitushakemuksiin käytetyn ajan voisi käyttää tutkimuksen tekemiseen ja ryhtyi hommiin ohjaajiensa professori Katja Jorosen ja professori Marja Kaunosen tuella. Väitöskirja valmistui kolmessa vuodessa opettajan työn ohella. Vuonna 2019 hän oli opintovapaalla keräten empiiristä aineistoaan ja toteuttaen interventiota lapsivuodeosastolla. Kun tutkimus pääsi vauhtiin, alkoi apurahojakin tulla. ”Juuri sopivia pieniä rahoituksia, jotka auttoivat tosi paljon”, Elina kuvaa. Väitöstilaisuus oli 4.12.2020 keskellä koronaviruksen aiheuttamaa epävarmuutta: ”Ehdin jo suunnitella ja varata kaiken – sitten peruin kaiken”. Etäyhteydellä väitöstilaisuutta oli kuulemassa runsaslukuinen joukko ja Elina kuvaa päässeensä suorastaan flow-tilaan keskusteluissa vastaväittäjänsä, Turun yliopiston apulaisprofessori Anna Axelinin kanssa.

Intohimona opettajuus

Vaikka tutkimuksen teko oli kiehtovaa, Elina ei koe itseään tutkijaksi eikä hänellä ole ainakaan toistaiseksi jatkotutkimussuunnitelmia. ”Rakastan kirjoittamista ja asioiden penkomista, mutta nykyään tutkijan työssä tutkiminen ei ole enää pääasia”, hän perustelee. Byrokratia, hallinnolliset asiat ja rahan hakeminen ovat vallanneet suuren osan tutkijan työstä. Tohtorikoulutus on silti tuonut opettajan työssään hyödynnettäviä taitoja kuten paineensietokykyä ja kansainvälistä kokemusta. Elina työskentelee siis erittäin innostuneena kättilötyön lehtorina Tampereen ammattikorkeakoulussa. Kolmannes työstä liittyy erilaisiin hankkeisiin; Elina on muun muassa rakentanut Happiest Baby -menetelmän koulutuksen, jota on ylläpitänyt ja myynyt jo vuosien ajan. Hanketyössä hän on päässyt toimimaan myös kirkkokättilönä ja tavoittanut nuoria sekä lapsiperheitä ollen niin sanotusti matalan kynnyksen kättilö. Opettajana hän ohjaa YAMK-opiskelijoiden opinnäytetöitä ja opettaa tutkimusmenetelmäopintoja, mutta yhtä innoissaan hän opettaisi vaikkapa sängyn petaamista tai katetrointia. ”Olen ehdottomasti opettaja, enkä pois tästä halua” hän sanoo pontevasti. Hän nauttii keskusteluista opiskelijoiden kanssa ja havaitessaan kriittisen ajattelun kehittymistä sekä ammatillista kasvua.

Pieniä tärkeitä hetkiä

Yhtenä uransa monista käännekohtista Elina mainitsee hetken Lappeenrannan sairaalan parkkipaikalla, jolloin hän pohti, onko hän kättilö vai kenties jotain muuta. ”Ja silloin keksin sen opettajavaihtoehdon”, hän kuvaa. Toinen tärkeä käännekohta tapahtui jo valmiina opettajana Elinan kuunnellessa filosofi Lauri Järvilehdon luento Hauska oppiminen. Silloin varmistui päätös siitä, että kliininen kättilön työura on taaksejäänyttä elämää ja jatkossa kehittyminen opettajana, kouluttajana ja pedagogina on ensisijaista. Tohtoriopintojen aikana karisi usko siitä, että tietää paljon kaikesta. ”Uskallan nykyisin sanoa, että en tiedä”, Elina kertoo. ”On todella vapauttavaa tiedostaa se, että mitä enemmän opiskelee, sitä paremmin ymmärtää, miten vähän oikeasti tietää.”

Milloin ja missä olet työskennellyt kättilön tehtävissä viimeksi?

Kättilönä työskentelin Etelä-Karjalan keskussairaalassa Lappeenrannassa, lapsivuodeosastolla kesällä 2010. Opettajana on kuitenkin tiedettävä mitä kättilötyö on nykyään. Olin viimeksi toukokuussa 2021 päivitysreissulla, eli viikon työelämäjaksolla Tampereen yliopistollisessa sairaalassa äiti-lapsiyksikössä ja naistentautien osastolla sekä synnytysosalissa. Siellä sain kuunnella työssä olevia kättilöitä ja kerätä itselleni tietoa ja päivitystä viimeisimmistä ohjeistuksista.

Mitä kättilöys sinulle merkitsee?

Naisten ja lasten aseman parantamista ja puolustamista. Kättilöys on tukemista, auttamista ja pelastamista. Se merkitsee myös naislähtöisyyttä; sitä, että palataan takaisin normaaliin ja luonnollisuuteen. Me länsimaalaiset olemme vieneet 70-luvun synnytyskulttuurin kehitysmäihin. Koen suurta vastuuta siitä, että me viemme nyt myös sanomaa siitä, että synnytys on kaunista ja luonnonmukaista. Hanketyön avulla pystyn tätä asiaa edistämään.